

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історії України і методики викладання історії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**АТЕСТАЦІЯ
КОМПЛЕКСНИЙ ЕКЗАМЕН**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітня програма «Середня освіта (Історія)»
Спеціальність 014 (за предметними спеціальностями)
Предметна спеціальність 014.03 Середня освіта (Історія)
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні
кафедри історії України і методики
викладання історії
протокол № 1 від 29 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Атестація. Комплексний екзамен.
Викладач	Королько Андрій Зіновійович
Контактний телефон викладача	0342-59-60-06
Е-mail викладача	andrii.korolko@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	1,5 кредити ЄКТС, 45 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Вівторок 15.00 – 17.00 год.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Атестація здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти здійснюється відповідно до Законів України «Про вищу освіту», «Про освіту», Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій», Положення про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії у вищих навчальних закладах України, стандартів освітньої діяльності і стандартів вищої освіти, інших нормативних актів України з питань освіти та регулюється Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському (Карпатському) національному університеті імені Василя Стефаника (затвердженим Вченою радою університету ПНУ ім. В. Стефаника 24.06.2025 р., протокол № 8), Положенням про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії у Прикарпатському (Карпатському) національному університеті імені Василя Стефаника (затвердженим Вченою радою університету ПНУ ім. В. Стефаника 31.01.2023 р., протокол № 1), Положенням про запобігання академічного плагіату в Прикарпатському (Карпатському) національному університеті імені Василя Стефаника (затвердженим Вченою радою університету ПНУ ім. В. Стефаника 31.05.2022 р., протокол № 5), Положенням про запобігання академічного плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського (Карпатського) національного університету імені Василя Стефаника (затвердженим Вченою радою університету ПНУ ім. В. Стефаника 31.05.2022 р., протокол № 5).</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою атестаційного комплексного екзамену є комплексна перевірка й оцінка науково-теоретичної та практичної фахової підготовки студентів-випускників, здобувачів вищої освіти, для встановлення відповідності їх кваліфікаційного рівня вимогам освітньо-професійної програми, навчального плану, стандарту вищої освіти. Атестація здійснюється на підставі оцінки рівня загальнопрофесійних і спеціалізовано-професійних компетентностей здобувачів вищої освіти, передбачених відповідним рівнем національної рамки кваліфікацій і освітньо-професійною програмою.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p>Захист курсової роботи покликаний розвинути наступні програмні компетентності. Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та</p>	

практичні проблеми, що потребують інтеграції знань і прийняття рішень у практиці викладання історії і суспільствознавчих предметів у навчальних закладах середньої освіти та у процесі навчання за спеціальністю, що передбачає застосування теорій та методів професійно спрямованих наук і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі;

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1 – здатність письмово й усно спілкуватися (комунікувати) українською – державною мовою; здатність реагувати мовними засобами на повний спектр соціальних і культурних явищ – у навчанні і на практиці;

ЗК 4 – наукове розуміння природи і сучасних технологій, а також здатність застосовувати його в практичній діяльності; здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК 6 – здатність вчитися самостійно й автономно, розробляти власну траєкторію саморозвитку упродовж навчання в університеті та усього життя, оцінювати прогрес і результати навчання;

ЗК 7 – здатність генерувати нові ідеї, вміння диференціювати традиційні та інноваційні способи вирішення завдань та знаходити межі їхнього застосування у навчальному процесі;

фахові компетентності спеціальності (ФК):

ФК 1 – наявність системи знань із вітчизняної і всесвітньої історії, необхідної для роботи в навчальних закладах загальної середньої освіти;

ФК 2 – здатність володіти базовими правовими знаннями, вміння застосовувати їх у навчальній та професійній діяльності;

ФК 3 – здатність володіти категоріально-понятійним апаратом, хронологією та науковою періодизацією;

ФК 4 – здатність до розуміння теоретичних і практичних засад педагогіки, психології і сучасних освітніх технологій;

ФК 5 – здатність володіти системою знань із методики викладання історії і правознавства, знати зміст навчальних програм та підручників, засоби, методи та основні прийоми навчання, способи перевірки знань та умінь учнів та критерії оцінювання їхніх навчальних досягнень, форми позакласної та позашкільної роботи та ін.;

ФК 6 – здатність усвідомлювати та інтерпретувати вивчене, аналізувати і систематизувати, порівнювати і формувати й науково аргументувати власну позицію, брати активну участь у дискусіях;

ФК 8 – здатність визначати мету та завдання шкільних курсів історії і правознавства, аналізувати навчальну програму та навчально-методичну літературу, складати плани-конспекти уроків, визначати тип та форму уроку, враховувати пізнавальні можливості учнів та ін.;

ФК 12 – здатність оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні та світі, аналізувати та оцінювати проблеми у сфері освіти, визначати сприятливі умови для її прискореного інноваційного розвитку, що дозволить в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання суспільно важливих та особистих проблем;

ФК 16 – здатність усвідомлювати суспільний статус і призначення професійної діяльності вчителя історії, здійснювати самооцінку та корегування пізнавальної діяльності, аналізувати, досліджувати та поширювати передовий педагогічний досвід.

Програмні результати навчання:

ПРН 1 – володіти ґрунтовними знаннями з вітчизняної і всесвітньої історії, необхідними

для роботи в навчальних закладах середньої освіти;

ПРН 2 – володіти базовими знаннями з правознавства, необхідними для роботи у школі;

ПРН 3 – знати термінологію та наукову періодизацію фахових предметів;

ПРН 4 – знати теоретичні і практичні основи педагогіки і психології, сучасних освітніх технологій, особливості організації та проведення навчально-виховної роботи відповідно до положень нормативно-правової бази національної системи освіти;

ПРН 5 – знати теоретичні і практичні основи методики викладання історії і правознавства, орієнтуватися на їх сучасні досягнення;

ПРН 8 – вміти аналізувати, синтезувати, порівнювати історичну інформацію, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки;

ПРН 9 – розуміти та інтерпретувати вивчений матеріал у вербальній і невербальній формах різного обсягу й складності, дотримуючись норм української літературної мови і вимог до написання наукових та навчальних текстів;

ПРН 12 – здійснювати планування, організацію та реалізацію сучасних інноваційних технологій навчання історії і правознавства на основі особистісно-орієнтованого та компетентнісного підходів;

ПРН 18 – оцінювати, пояснювати та аналізувати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні та світі, освітні проблеми, пропонувати способи їх розв'язання, що дозволить в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання власних та суспільних проблем;

ПРН 20 – вдосконалювати з високим рівнем автономності здобуті під час навчання компетентності, усвідомлювати призначення професійної діяльності вчителя історії і суспільствознавчих предметів, а також потреби систематично підвищувати професійну кваліфікацію через навчання протягом життя.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	0
семінарські / практичні заняття	0
самостійна робота	45

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Предметна спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
8-й семестр	014.03 Середня освіта (Історія)	4	нормативний

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Кількість год.		
	лекції	семінарські (практичн.) заняття	сам. роб.
1. Історія України.			15
2. Всесвітня історія.			15
3. Методика навчання історії і суспільствознавчих предметів (в			15

т. ч. громадянської освіти), педагогіка і психологія.																											
		ЗАГ:	45																								
6. Система оцінювання навчальної дисципліни																											
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Відповідно до Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському (Карпатському) національному університеті імені Василя Стефаника (затвердженим Вченою радою університету ПНУ ім. В. Стефаника 24.06.2025 р., протокол № 8), Положення про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії в Прикарпатському (Карпатському) національному університеті імені Василя Стефаника (затвердженим Вченою радою університету ПНУ ім. В. Стефаника 31.01.2023 р., протокол № 1) оцінювання результатів складання комплексного атестаційного екзамену здобувача вищої освіти здійснюється за стобальною шкалою і переводиться у національну шкалу та шкалу ЄКТС за схемою: Сумарна кількість – 100 балів.</p> <p style="text-align: center;">Шкала оцінювання:</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">Університетська</th> <th style="text-align: center;">Національна</th> <th style="text-align: center;">Шкала ЄКТС</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center;">90-100</td> <td style="text-align: center;">відмінно</td> <td style="text-align: center;">А</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">80-89</td> <td style="text-align: center;">добре</td> <td style="text-align: center;">В</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">70-79</td> <td style="text-align: center;"></td> <td style="text-align: center;">С</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">60-69</td> <td style="text-align: center;">задовільно</td> <td style="text-align: center;">В</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">50-59</td> <td style="text-align: center;"></td> <td style="text-align: center;">Е</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">26-49</td> <td style="text-align: center;">незадовільно (з можливістю повторного складання)</td> <td style="text-align: center;">FX</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">1-25</td> <td style="text-align: center;">незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)</td> <td style="text-align: center;">F</td> </tr> </tbody> </table> <p>Комплексний атестаційний екзамен здійснюється в усній формі з попередньою невеликою за обсягом часом письмовою підготовкою (до 30–40 хвилин) з білетами, складеними у повній відповідності до програм навчальних дисциплін (не менше 30 білетів). В екзаменаційному білеті міститься три питання, які відображені у програмових вимогах комплексного атестаційного екзамену, – по одному з історії України, всесвітньої історії та з методики викладання історії, суспільствознавчих предметів, педагогіки і психології. Підсумковий бал визначається за сумою відповідей на три питання екзаменаційного білету: з історії України – 30 балів, з всесвітньої історії – 30 балів, з методики викладання історії, суспільствознавчих предметів, педагогіки і психології – 40 балів.</p> <p><i>Критерії оцінювання відповідей студента(ки) на питання з історії України:</i> 90–100 – Відмінно (А) ставиться, якщо студент(ка) виявляє глибокі, повні, цілісні, міцні і творчо засвоєні знання програмного матеріалу, усвідомлені уміння і навички, необхідні для роботи в закладах загальної середньої освіти; відповідь чітка і завершена. Студент(ка) вміє ставити під сумнів сталі принципи та ідеї. Знає наукову періодизацію, володіє понятійним апаратом, відмінно орієнтується в історичній хронології, володіє просторовою компетенцією</p>			Університетська	Національна	Шкала ЄКТС	90-100	відмінно	А	80-89	добре	В	70-79		С	60-69	задовільно	В	50-59		Е	26-49	незадовільно (з можливістю повторного складання)	FX	1-25	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	F
Університетська	Національна	Шкала ЄКТС																									
90-100	відмінно	А																									
80-89	добре	В																									
70-79		С																									
60-69	задовільно	В																									
50-59		Е																									
26-49	незадовільно (з можливістю повторного складання)	FX																									
1-25	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	F																									

(інтелектуальні операції, що дають змогу бачити за умовно-площинними зображеннями історичні факти, події та явища); створює розумний баланс між соціальною, економічною, політичною і культурною складовою історії України, вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Повною мірою володіє історичним критичним мисленням, аналізом (вміє розбивати історичну інформацію на компоненти, розуміючи їх взаємозв'язки та організаційну структуру. Здатен(на) самостійно на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонувати способи розв'язання суспільних проблем, що дозволить в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання власних та суспільних проблем; будує переконливу аргументацію, застосовує оптимальну стратегію діяльності, бере на себе відповідальність і поважає думку інших; проводить рефлексію, самооцінку та коригування пізнавальної діяльності. Висловлює аргументовану думку, використовуючи джерела, має сформовані соціальні навички. Може порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб української історії із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, розкривати внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб. Знає культурну спадщину українського народу, бачить внесок інших національностей у неї.

80–89 – Добре (В) ставиться, якщо студент(ка) має загалом повні знання програмного матеріалу з історії України, усвідомлені уміння і навички, здатен(на) щодо їх застосування на практиці; відповідь чітка, але має окремі помилки. Знає історичну термінологію і наукову періодизацію, добре орієнтується в історичній хронології, володіє просторовою компетенцією (інтелектуальні операції, що дають змогу бачити за умовно-площинними зображеннями історичні факти, події та явища); створює розумний баланс між соціальною, економічною, політичною і культурною складовою історії з незначними помилками, вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Достатньо володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом з окремими помилками. Здатен(на) самостійно на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонувати певні способи розв'язання суспільних проблем, що дозволить в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання власних проблем, однак робить окремі помилки; будує аргументацію на основі декількох доказів. Може порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, однак не може розкрити внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб. Має певний рівень синтетичного мислення. Добре знає історію української культури вказаного періоду, поважає різноманітність та мультикультурність в Україні.

70–79 – Добре (С) ставиться, якщо студент(ка) має загалом добрі знання програмного матеріалу, але є певні прогалини, має добрі уміння і навички, здатен(на) щодо їх застосування на практиці з помилками;

відповідь містить помилки. Знає історичну термінологію, однак робить помилки, загалом орієнтується в історичній хронології (з помилками), володіє просторовою компетенцією; розуміє баланс між соціальною, економічною, політичною і культурною складовою історії України з значними помилками, вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал, однак із помилками. Загалом добрий рівень критичного мислення, однак з помилками. Не здатен(на) самостійно на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонувати певні способи розв'язання суспільних проблем, що дозволить в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання власних проблем. Може на не достатньо хорошему рівні порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії. Рівень синтетичного мислення елементарний. Проводить не достатньо об'єктивну самооцінку пізнавальної діяльності. Знає історію української культури вказаного періоду, але не повною мірою її аналізує.

60–69 – Задовільно (D) ставиться, якщо студент (ка) виявляє знання основного матеріалу, проте є суттєві недоліки, має задовільні уміння і навички; не здатен (на) повною мірою використати знання, уміння і навички на практиці; відповідь не чітка і спрощена, у письмовій роботі є багато помилок. По-середньо знає історичну термінологію і володіє понятійним апаратом, задовільно орієнтується в історичній хронології, не достатньо володіє просторовою компетенцією; не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Посередньо володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Здатен(на) по-середньо оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні, до кінця не здатен(на) інтегрувати знання для розв'язання власних та суспільних проблем.. Знає історичну персоналістику, але не може порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, розкривати внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб. Не має синтетичного мислення. Не має системних знань з історії української культури, поважає різноманітність та мультикультурність в Україні.

50–59 – Задовільно (E) ставиться, якщо студент(ка) має значні прогалини у знаннях, допускає багато помилок, уміння і навички на низькому рівні; не здатен(на) використати знання, уміння і навички на практиці; відповідь спрощена. Знає на низькому рівні історичну термінологію і слабо володіє понятійним апаратом з історії України, на низькому рівні орієнтується в історичній хронології, поверхово володіє просторовою компетенцією; не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом на елементарному рівні. Може поверхово оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні, не здатен(на) інтегрувати знання для розв'язання власних та суспільних проблем. Знає історичну персоналістику на елементарному рівні. Відсутнє синтетичне мислення. Не проводить рефлексію, самооцінку та коригування

пізнавальної діяльності. Не має системних знань з історії української культури.

26–49 – Незадовільно (FX) ставиться, якщо у студента(ки) елементарні знання фактичного матеріалу (до 50 %), відсутні уміння і навички, відповідь не змістовна. Студент використовує виключно інформацію із підручника, довідника. Практично не знає історичну термінологію (до 50%), незадовільно орієнтується в історичній хронології (до 50%), не володіє просторовою компетенцією; не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Не володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Не здатен(на) оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні. Знає історичну персоналістику на рівні переліку історичних постатей. Не завжди дотримується етики професійної взаємодії.

1–25 – Незадовільно (F) ставиться, якщо у студента(ки) елементарні знання фактичного матеріалу (до 25 %), відсутні уміння і навички, тому не здатен(на) їх використати на практиці; відповідь не релевантна. Використовує із значними помилками одне джерело, плутається у історичній термінології, незадовільно орієнтується в історичній хронології (до 25%), не володіє просторовою компетенцією; не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Не володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Не робить висновків. Не здатен(на) оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні. Не знає історичну персоналістику.

Критерії оцінювання відповідей студента(ки) на питання з всесвітньої історії:

90–100 – Відмінно (A) ставиться, якщо студент(ка) виявляє глибокі, повні, цілісні, міцні і творчо засвоєні знання програмного матеріалу, усвідомлені уміння і навички, необхідні для роботи в закладах загальної середньої освіти; відповідь чітка і завершена. Студент(ка) вміє ставити під сумнів сталі принципи та ідеї. Знає наукову періодизацію, володіє понятійним апаратом з всесвітньої історії, відмінно орієнтується в історичній хронології, володіє просторовою компетенцією (інтелектуальні операції, що дають змогу бачити за умовно-площинними зображеннями історичні факти, події та явища); створює розумний баланс між соціальною, економічною, політичною і культурною складовою всесвітньої історії, вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Повною мірою володіє історичним критичним мисленням, аналізом (вміє розбивати історичну інформацію на компоненти, розуміючи їх взаємозв'язки та організаційну структуру. Здатен(на) самостійно на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції з всесвітньої історії, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонувати способи розв'язання суспільних проблем, що дозволить в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання власних та суспільних проблем; будує переконливу аргументацію, застосовує оптимальну стратегію діяльності, бере на себе відповідальність і поважає думку інших; проводить рефлексію, самооцінку та коригування пізнавальної діяльності. Висловлює аргументовану думку,

використовуючи джерела, має сформовані соціальні навички. Може порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб всесвітньої історії із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, розкривати внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб. Знає культурну спадщину народів світу.

80–89 – Добре (В) ставиться, якщо студент(ка) має загалом повні знання програмного матеріалу з всесвітньої історії, усвідомлені уміння і навички, здатен(на) щодо їх застосування на практиці; відповідь чітка, але має окремі помилки. Знає історичну термінологію і наукову періодизацію, добре орієнтується в історичній хронології з всесвітньої історії, володіє просторовою компетенцією (інтелектуальні операції, що дають змогу бачити за умовно-площинними зображеннями історичні факти, події та явища); створює розумний баланс між соціальною, економічною, політичною і культурною складовою історії з незначними помилками, вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Достатньо володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом з окремими помилками. Здатен(на) самостійно на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції світової історії, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонувати певні способи розв'язання суспільних проблем, що дозволить в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання власних проблем, однак робить окремі помилки; будує аргументацію на основі декількох доказів. Може порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, однак не може розкрити внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб. Має певний рівень синтетичного мислення. Добре знає історію світової культури, поважає різноманітність та мультикультурність.

70–79 – Добре (С) ставиться, якщо студент(ка) має загалом добрі знання програмного матеріалу, але є певні прогалини, має добрі уміння і навички, здатен(на) щодо їх застосування на практиці з помилками; відповідь містить помилки. Знає історичну термінологію, однак робить помилки, загалом орієнтується в історичній хронології (з помилками), володіє просторовою компетенцією; розуміє баланс між соціальною, економічною, політичною і культурною складовою всесвітньої історії з значними помилками, вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал, однак із помилками. Загалом добрий рівень критичного мислення, однак з помилками. Не здатен(на) самостійно на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції всесвітньої історії, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонувати певні способи розв'язання суспільних проблем, що дозволить в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання власних проблем. Може на не достатньо хорошему рівні порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії. Рівень синтетичного мислення елементарний. Проводить не достатньо об'єктивну самооцінку пізнавальної діяльності. Знає історію світової культури вказаного

періоду, але не повною мірою її аналізує.

60–69 – Задовільно (D) ставиться, якщо студент (ка) виявляє знання основного матеріалу, проте є суттєві недоліки, має задовільні уміння і навички; не здатен(на) повною мірою використати знання, уміння і навички на практиці; відповідь не чітка і спрощена, у письмовій роботі є багато помилок. По-середньо знає історичну термінологію і володіє понятійним апаратом, задовільно орієнтується в історичній хронології всесвітньої історії, не достатньо володіє просторовою компетенцією; не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Посередньо володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Здатен(на) по-середньо оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції всесвітньої історії, до кінця не здатен(на) інтегрувати знання для розв'язання власних та суспільних проблем. Знає історичну персоналістику, але не може порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора у світовій історії, розкривати внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб. Не має синтетичного мислення. Не має системних знань з історії світової культури, поважає різноманітність та мультикультурність.

50–59 – Задовільно (E) ставиться, якщо студент(ка) має значні прогалини у знаннях, допускає багато помилок, уміння і навички на низькому рівні; не здатен(на) використати знання, уміння і навички на практиці; відповідь спрощена. Знає на низькому рівні історичну термінологію і слабо володіє понятійним апаратом з всесвітньої історії, на низькому рівні орієнтується в історичній хронології, поверхово володіє просторовою компетенцією; не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом на елементарному рівні. Може поверхово оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції всесвітньої історії, не здатен(на) інтегрувати знання для розв'язання власних та суспільних проблем. Знає історичну персоналістику на елементарному рівні. Відсутнє синтетичне мислення. Не проводить рефлексію, самооцінку та коригування пізнавальної діяльності. Не має системних знань з історії світової культури.

26–49 – Незадовільно (FX) ставиться, якщо у студента(ки) елементарні знання фактичного матеріалу (до 50%), відсутні уміння і навички, відповідь не змістовна. Студент використовує виключно інформацію із підручника, довідника. Практично не знає історичну термінологію (до 50%), незадовільно орієнтується в історичній хронології (до 50%), не володіє просторовою компетенцією; не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Не володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Не здатен(на) оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції світової історії. Знає історичну персоналістику на рівні переліку історичних постатей. Не завжди дотримується етики професійної взаємодії.

1–25 – Незадовільно (F) ставиться, якщо у студента(ки) елементарні знання фактичного матеріалу (до 25%), відсутні уміння і навички, тому не здатен(на) їх використати на практиці; відповідь не релевантна. Використовує із значними помилками одне джерело,

плутається у історичній термінології, незадовільно орієнтується в історичній хронології (до 25%), не володіє просторовою компетенцією; не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Не володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Не робить висновків. Не здатен(на) оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції всесвітньої історії. Не знає історичну персоналістику.

Критерії оцінювання відповідей студента(ки) на питання з методики викладання історії, суспільствознавчих предметів, педагогіки, психології:

90–100 – Відмінно (А). Студент(ка) чітко і глибоко розкриває всі ключові поняття і категорії визначеного питання, демонструючи системне і детальне знання теоретичних основ методики навчання історії, суспільствознавчих предметів, педагогіки, психології, ознайомлений з сучасними педагогічними теоріями та підходами, чітко і повно описує зміст шкільних курсів історії, знає нормативну базу, знає різні типи і види уроків, ознайомлений(на) з методами і прийомами навчання, в т.ч. й інноваційними педагогічними і психологічними методами, демонструє знання компетентнісного, компетентнісного, діяльнісного та особистісно орієнтованого підходів, має чітке уявлення про раціональні засоби і прийоми навчання. Описує технології створення навчальних матеріалів, враховуючи вікові та індивідуальні особливості учнів. Знає технології критичного і творчого мислення, методи оцінювання і контролю. Висновки самостійні та обґрунтовані. Вміє формулювати складні концепції, поняття та ідеї доступно та зрозуміло, без помилок.

80–89 – Добре (В). Студент(ка) розкриває ключові поняття дисципліни, загалом правильно застосовує теоретичні знання з методики навчання історії, суспільствознавчих предметів, педагогіки, психології, однак присутні невеликі помилки. Описує сучасні педагогічні підходи, але не дає власного аналізу. Розкриває зміст шкільних курсів історії та основні аспекти проектування уроків, однак є незначні помилки в організації навчального процесу. Студент знає нормативну базу. Знає методи, засоби і прийоми навчання, хоча з невеликими помилками чи недоліками. Опис інноваційних методів і технологій навчання є на доброму рівні. Знає діяльнісний, компетентнісний та особистісно орієнтовані підходи, приклади, запропоновані студентом(кою), є ефективними. Знає на достатньому рівні технології критичного та творчого мислення, але приклади містять незначні помилки. Описує методи оцінювання і контролю з окремими помилками. Висновки загалом самостійні та обґрунтовані, відповідь логічна, з дотриманням норм української мови.

70–79 – Добре (С). Студент(ка) частково або з незначними прогалинами розкриває ключові поняття дисципліни, загалом добре застосовує теоретичні знання з методики навчання історії, суспільствознавчих предметів, педагогіки, психології. Описує сучасні педагогічні підходи, але потребує додаткових уточнень або доповнень. Розкриває зміст шкільних курсів історії та основні аспекти проектування уроків, однак є прогалини в організації навчального процесу. Є окремі прогалини у знанні нормативної бази. Знає методи, засоби і прийоми навчання, хоча з незначними помилками чи

недоліками. Опис інноваційних методів і технологій навчання є неповним або містить загальні рекомендації без конкретних прикладів. Знає діяльнісний, компетентнісний та особистісно орієнтовані підходи, однак приклади, запропоновані студентом(кою), не завжди є ефективними. Опис технологій створення навчальних компонентів потребує доповнень. Знає на достатньому рівні технології критичного та творчого мислення, але описує їх поверхово. Описує методи оцінювання і контролю з не великими помилками. Висновки загалом самостійні. Існують окремі помилки в термінології, але відповідь зрозуміла і логічна.

60–69 – Задовільно (D). Студент(ка) має часткові знання основ методики навчання історії, суспільствознавчих предметів, педагогіки, психології, але є прогалини в розкритті ключових понять і категорій. Відповідь на питання не охоплює всі аспекти теми в повному обсязі. Знання педагогічних підходів є поверхневими, з деякими неточностями у трактуванні концепцій і методів, таких як компетентнісний, діяльнісний або особистісно орієнтований підхід. Зміст шкільних курсів історії розкритий неповно, без достатнього аналізу їх структури, цілей і підходів до навчання. Знання нормативної бази поверхневе, не охоплює повністю основні документи, що регулюють навчальний процес в Україні. Аналіз методів навчання історії здійснений на базовому рівні, але вимагає додаткових прикладів, що демонструють їх застосування в навчальному процесі. Студент(ка) не завжди правильно пояснює, як ці методи сприяють розвитку пізнавальних і творчих здібностей учнів. Згадуються інноваційні технології, але опис таких підходів є поверхневим, без детального пояснення їх ефективності та прикладів використання на практиці. Опис традиційних методів навчання є узагальненим, без конкретних прикладів і без поглибленого аналізу їх застосування в контексті сучасних вимог до навчання історії. Студент(ка) не наводить достатньо прикладів, що ілюструють розвиток критичного і творчого мислення, або ці приклади є надто узагальненими. Студент(ка) має проблеми з логічною побудовою роботи. Відсутня чітка структура відповіді, що ускладнює сприйняття матеріалу. Висновки не завжди чіткі і не завжди впливають з розглянутих аргументів. Мова є зрозумілою, але часто зустрічаються неточності у термінології або помилки в науковому стилі.

50–59 – Задовільно (E). Студент(ка) задовільно володіє теоретичними знаннями дисципліни, є прогалини в розкритті ключових понять та категорій. Знання основ методики навчання історії, суспільствознавчих предметів, педагогіки, психології поверхневе, з деякими невизначеностями в трактуванні педагогічних підходів. Розкриття змісту шкільних курсів історії неповне. Знання нормативної бази поверхневе. Аналіз методів навчання не завжди логічний, потребує більше прикладів і пояснень щодо застосування. Відсутні або слабо виражені знання інноваційних підходів у царині педагогіки і психології, опис традиційних методів є занадто узагальненим. Використання компетентнісного, діяльнісного чи особистісно орієнтованого підходу обмежене. Згадує про технології створення навчальних матеріалів, однак не завжди враховують психологічні та вікові особливості учнів. Студент(ка) має труднощі з розв'язанням складних педагогічних завдань. Не наводить приклади формування критичного і творчого мислення. Є прогалини у розумінні принципів

	<p>оцінювання. Є проблеми із логікою викладу матеріалу і висновками. Не вміє формулювати складні концепції, поняття та ідеї доступно та зрозуміло, без помилок.</p> <p>26–49 – Незадовільно (FX). Відповідь на питання частково відповідає темі, однак дуже багато важливих аспектів не охоплено або неправильно трактовано. Прогалини у розкритті основних термінів та понять. Відсутні знання інноваційних підходів, використання традиційних методів також є недосконалим. Не застосовуються компетентнісний, діяльнісний та особистісно орієнтований підходи в навчанні. Студент не знає технології створення навчальних матеріалів. Відсутні знання методів і прийомів розвитку критичного і творчого мислення, труднощі з розв'язанням педагогічних завдань. Студент не знає сучасних підходів до оцінювання учнів. Виявлено значні помилки в термінології та граматиці, що ускладнює розуміння відповіді.</p> <p>1–25 – Незадовільно (F). Відповідь не охоплює аспекти теми, відсутнє розуміння основних термінів та концепцій. Тема питання розкрита вкрай слабо. Відсутність аналізу, помилкове або поверхнєве трактування матеріалу. Відсутні приклади або вони є абсолютно недоречними. Відповідь з численними помилками.</p>
Вимоги до письмових робіт	<p>Рекомендований обсяг дипломної роботи складає 50–60 сторінок стандартного аркуша А4 (без урахування списку використаних джерел і додатків). – шрифт Times New Roman, розмір 14, міжрядковий інтервал 1,5 (29–30 рядків на сторінку).</p> <p>Наявність елементів наукової новизни.</p> <p>Структура наукової праці – вступ, основна частина (розділи і підрозділи), висновки, список використаних джерел, додатки (серед них обов'язковою є наявність самостійно підготовленого план-конспекту уроку/позакласного заняття/виховного заходу за мотивами дипломної роботи); наявність усіх необхідних структурних складових загальної характеристики роботи у вступі. Поклики на використані джерела та цитати в тексті праці.</p> <p>Оформлення бібліографічного опису джерел дипломної роботи згідно ДСТУ 8302:2015</p>
Семінарські заняття	Відсутні.
Умови допуску до підсумкового контролю	До атестації, зокрема і до комплексного іспиту, допускаються здобувачі вищої освіти, які повністю виконали програму навчання і отримали позитивні оцінки з усіх навчальних дисциплін та практик навчального плану.
Підсумковий контроль	Здійснюється у формі прилюдного захисту дипломної роботи.
7. Політика навчальної дисципліни	
<p>Академічна доброчесність:</p> <p>У Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника навчальний процес побудований на основі дотримання принципів академічної доброчесності, прозорості та законності роботи. Як викладач, так і студент (-ка), повинні дотримуватися Положення про запобігання академічному плагіату (http://surl.li/dztjc), Положення про запобігання академічного плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти (http://surl.li/evnhu), Кодексу честі Прикарпатського національного</p>	

університету імені Василя Стефаника (<http://surl.li/eonvn>).

Організація і порядок роботи Екзаменаційної комісії.

Атестація здійснюється на підставі оцінки рівня загальнопрофесійних і спеціалізовано-професійних компетентностей випускників, передбачених відповідним рівнем національної рамки кваліфікацій і освітньо-професійними програмами підготовки фахівців освітньо-професійної програми «Середня освіта (Історія)» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка», спеціальності 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) предметної спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Атестація здійснюється відкрито і гласно. Атестація осіб здійснюється екзаменаційною комісією, до складу якої можуть включатися представники роботодавців та їх об'єднань, відповідно до Положення про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії в Університеті.

Екзаменаційна комісія створюється щорічно, затверджується Вченою радою Університету і діє протягом календарного року.

Графік роботи Екзаменаційної комісії, узгоджений з головою Екзаменаційної комісії, готується відповідною кафедрою, яка відповідає за підготовку фахівців відповідної освітньої програми, деканатом факультету, подається до навчально-методичного відділу, де складається загальний розклад роботи державних комісій, який затверджується ректором не пізніше ніж за місяць до початку проведення державної атестації.

Екзаменаційні завдання атестації мають комплексний характер і не повинні дублювати завдання підсумкових семестрових контролів з окремих дисциплін, винесених на атестацію.

Складання комплексного державного екзамену проводиться, як правило, в приміщеннях Університету.

У випадку неявки студента на засідання Екзаменаційної комісії з поважних причин, підтверджених відповідними документами, і перенесенням, за рішенням Голови комісії, комплексний екзамен може бути перенесений на більш пізній термін, графік роботи Екзаменаційної комісії для цієї категорії студентів може бути подовжений, але не пізніше, ніж до 30 червня включно поточного навчального року.

Для проведення усних державних екзаменів, як правило, планується не більше 12 осіб (екзаменаційна група) на один день роботи Екзаменаційної комісії.

Документом, що надає дозвіл на допуск здобувача вищої освіти до комплексного екзамену, є розпорядження керівника навчального підрозділу, підписане за поданням завідувача кафедри відповідальної за підготовку фахівців відповідної освітньої програми, і заступника декана з навчальної роботи, яким одночасно затверджується склад екзаменаційних груп з числа здобувачів вищої освіти, що виконали всі вимоги навчального плану з відповідної освітньої програми і допускаються до проходження атестації.

Розподіл здобувачів вищої освіти за екзаменаційними групами здійснюється розпорядженням керівника навчального підрозділу не пізніше як за місяць до початку роботи державної атестації.

Комплексний державний екзамен здійснюється в усній формі з попередньою невеликою за обсягом часом письмовою підготовкою (до 30–40 хвилин) з білетами, складеними у повній відповідності до програм навчальних дисциплін (не менше 30 білетів).

Тривалість засідання не повинна перевищувати шести академічних годин на день. Тривалість усного комплексного державного екзамену, як правило, не повинна перевищувати 30 хвилин.

Оцінювання результатів складання комплексного державного екзамену здійснюється у порядку, передбаченому прийнятою в Університеті системою оцінювання знань. Виконання всіх екзаменаційних завдань з комплексного державного екзамену є обов'язковим. Незадовільна оцінка з одного з екзаменаційних завдань є підставою для встановлення незадовільної оцінки за державний екзамен в цілому. Оцінки комплексного державного екзамену виставляє кожен член комісії. Підсумкова оцінка комплексного державного екзамену визначається як середня з позитивних оцінок за кожен вид екзаменаційних завдань (якщо інше не визначене програмою державного екзамену).

Рішення Екзаменаційної комісії про оцінку знань, виявлених при складанні комплексного державного екзамену, а також про присвоєння здобувачам вищої освіти кваліфікації та видання випусникам дипломів приймається на закритому засіданні комісії відкритим голосуванням більшістю голосів членів комісії, які брали участь в її засіданні. За однакової кількості голосів голос голови Екзаменаційної комісії є вирішальним.

Повторне складання (перескладання) комплексного державного екзамену з метою підвищення оцінки не дозволяється.

Якщо відповідь здобувача вищої освіти на комплексному державному екзамені не відповідає вимогам рівня атестації, Екзаменаційна комісія ухвалює рішення про те, що здобувач вищої освіти не пройшов атестацію і у протоколі засідання Екзаменаційної комісії йому виставляється оцінка «незадовільно» (менше 50 балів). У випадку, якщо здобувач вищої освіти не з'явився на засідання Екзаменаційної комісії для складання екзаменів, у протоколі зазначається, що він є не атестованим у зв'язку з неявкою на засідання.

Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на засідання Екзаменаційної комісії з поважної причини, що підтверджується відповідними документами, йому може бути встановлена інша дата складання комплексного державного екзамену під час роботи Екзаменаційної комісії.

Здобувач вищої освіти, який отримав незадовільну оцінку при складанні комплексного державного екзамену, відраховується з Університету. Йому видається академічна довідка встановленого зразка.

Здобувачі вищої освіти, які не склали підсумкову атестацію та/або не захистили випускні кваліфікаційну роботу у зв'язку з неявкою без поважних причин або отриманням незадовільної оцінки або були не допущені до захисту випускної роботи у зв'язку з неналежним виконанням обсягу навчального навантаження та/або у зв'язку з непроходженням випускної роботи здобувача вищої освіти перевірки на антиплагіат, мають право на повторну державну атестацію протягом трьох років після відрахування з Університету (у період роботи Екзаменаційної комісії з відповідної освітньої програми).

Університет на підставі рішення Екзаменаційної комісії присуджує особі, яка успішно виконала освітньо-професійну програму Середня освіта (Історія)» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка», спеціальності 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) предметної спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія) відповідний ступінь вищої освіти та присвоює відповідну кваліфікацію.

Рішення про присудження ступеня вищої освіти та присвоєння відповідної кваліфікації скасовується Університетом у разі виявлення фактів порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності, зокрема, наявності у кваліфікаційній роботі академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації, у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

8. Рекомендована література

Нормативні документи

Карпатського національного університету імені Василя Стефаника

1. Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2022. URL: <http://surl.li/eonvn>
2. Освітній процес Карпатського національного університету імені Василя Стефаника. URL: <https://efund.pnu.edu.ua/3-1-osvitnij-protses/>
3. Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2022. URL: <http://surl.li/dztjc>
4. Положення про запобігання академічного плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2022. URL: <http://surl.li/evnhu>
5. Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2022. URL: <http://surl.li/emojt>
6. Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з

організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2025. URL: <https://surl.li/nmbdjs>

7. Положення про порядок створення та організацію роботи екзаменаційної комісії у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. 2023. URL: <https://surl.li/yqudli>

Історія України

Основна література:

1. Баран В. К. Україна: новітня історія (1945–1991). Львів : Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАНУ, 2003. 670 с.
2. Бойко О. Д. Історія України : підручник. 7-е вид., стер. Київ : ВЦ Академія, 2018. 720 с.
3. Бойко О. Новітня історія України, 2014–2019 рр. : навчальний посібник. Київ : Академія, 2020. 160 с.
4. Верстюк В.Ф., Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодні: Хронологічний довідник / В.Ф. Верстюк, О.М. Дзюба, В.Ф. Репринцев. Вид. друге, доповнене, доопрацьоване. Київ : Наук. думка, 2005. 718 с.
5. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. К.: Портал, 2021. 432 с.
6. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX – XX ст. Київ : Генеза, 2000. 249 с.
7. Історія та культура України: навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 480 с.
8. Історія України: Новітня доба: навчальний посібник / А. Г. Слюсаренко, Г. П. Савченко, С. Ф. Пивовар, А. М. Пижик та ін.; Ред.: В. М. Литвин. Київ, 2012. 479 с.
9. Історія України XX – початку XXI століття. / за ред. проф. В.А. Смолія. Київ : Знання, 2004. 582 с.
10. Історія України : Хрестоматія / Упоряд. В.М. Литвин. Київ : Наукова думка, 2013. 1056 с.
11. Касьянов Г. Україна 1991–2007. Нариси новітньої історії. Київ: Наш час, 2007. 432 с.
12. Кондратюк К. Новітня історія України. 1914–1945 рр. : навч. посібник. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. 262 с.
13. Лазарович М. Історія України: Навч. посібник для вузів. Київ: Знання, 2013. 685 с.
14. Мицик Ю. А., Бажан О. Г. Від трипільців до кіборгів: Коротка історія України. Київ : ТОВ «Видавництво «КЛІО», 2020. 688 с.
15. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності / Пер. з англ. Р. Клочко. Харків, 2016. 496 с.
16. Реєнт О. П. Славетна Україна. Битви та повстання імперської доби і визвольні змагання 1917–1921 років. Київ: Арій, 2023. 272 с.
17. Савченко Н.М., Подольський М.К. Історія України: модульний курс. Навчальний посібник. К. : Видав. «Фірма ІНКІОС», «Центр навчальної літератури», 2006. 368 с.
18. Шлях з первісності у цивілізацію. Українські шати середньовіччя / НАН України, Ін-т історії України. Київ: Академперіодика, 2023. 658 с.
19. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. Київ : Критика, 2009. 584 с.

Додаткова література:

1. Аркуша О.Г., Кондратюк К.К., Мудрий М.М., Сухий О.М. Час народів. Історія України XIX століття: Навчальний посібник / За заг. ред. М. М. Мудрого. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 408 с.
2. Брехуненко В. Східна брама Європи. Козацька Україна в середині XVII –XVIII ст. Київ: Темпора, 2014. 503 с.
3. Верига В. Нариси з історії України (кінець XVIII – початок XX ст.). Львів : Світ, 1996. 447 с.
4. Верстюк В., Горобець Н., Толочко В. Україна і Росія в історичній ретроспективі: Нариси в 3 т. К.: Наукова думка, Т. 1: Українські проекти в Російській імперії. 2004. 504 с.

5. Даниленко В. М. Україна в 1985–1991 рр.: остання глава радянської історії / НАН України. Інститут історії України. Київ: Інст-т історії України, 2018. 278 с.
6. Дорошко М. Неоголошені війни Росії проти України у XX – на початку XXI ст.: причини і наслідки. Київ : Ніка-Центр, 2018. 192 с.
7. Енциклопедія історії України: Т. 1 – 10 / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. Київ : В-во «Наукова думка», 2003-2012.
8. Залізняк Л. Стародавня історія України. Київ: Темпора, 2012. 542 с.
9. Західноукраїнська Народна Республіка. 1918–1923. Ілюстрована історія. Львів - Івано-Франківськ : Манускрипт, 2008. 524 с.
10. Історія України: Нове бачення : у 2-х т. / В. Ф. Верстюк, О. В. Гарань, В. М. Даниленко та ін. ; під ред. В. А. Смолія ; Інститут історії України НАН України. Київ : Україна, 1995. Т. 2. 492 с.
11. Калініченко В. В. Історія України. Частина III: 1917 – 2003 рр. : підручн. для історичних факультетів вищих навчальних закладів / В. В. Калініченко, І. К. Рибалка. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2004. 628 с.
12. Климовський С., Сварник І., Войтович Л., Ващук Д., Блануца А., Черкас Б. Україна: литовська доба 1320–1569. Вид. 2-ге, переробл. / відп. ред. Ю. Ференцева. Київ: ТОВ «Балтія-Друк», 2017. 176 с.
13. Кудряченко А.І., Калінічева Г.І., Костиря А.А. Політична історія України ХХ століття: підручник. К. : МАУП, 2006. 696 с.
14. Національне питання в Україні ХХ – поч. ХХІ ст.: історичні нариси / ред. рада : В. М. Литвин (голова), Г. В. Боряк, В. М. Даниленко [та ін.] ; відп. ред. В. А. Смолій ; авт. кол. : О. Г. Аркуша, В. Ф. Верстюк, С. В. Віднянський [та ін.]. К. : Ніка-Центр, 2012. 592 с.
15. Новітня історія України (1900–2000) : підручник / А. Г. Слюсаренко, В. І. Гусев та ін. Київ : Вища школа, 2000. 663 с.
16. Україна в Другій світовій війні: погляд з ХХІ століття. Історичні нариси / ред. кол.: В. А. Смолій (голова колегії), Г. В. Боряк, Ю. А. Левенець, В. М. Литвин, О. Є. Лисенко (відп. ред.). Київ : НВП «Видавництво «Наукова думка, НАН України», 2011. Кн. 1. 735 с.; Кн. 2. 943 с.
17. Україна: утвердження незалежної держави (1991–2001). Наукове видання під. ред. В. М. Литвина. Київ : ВД «Альтернативи», 2001. 704 с.
18. Уривалкін О.М. Історія України (середина ХІІІ – середина ХVІІ ст.). Навч. посібн. для студентів вищих закладів освіти. Київ: Кондор, 2005. 284 с.

Всесвітня історія

Основна література:

1. Балух В.О. Історія античної цивілізації: У 3-х т. Т. 1. Стародавня Греція: Підручник. Чернівці: ТОВ «Вид-во «Наші книги», 2008. 794 с.
2. Балух В.О. Історія античної цивілізації: У 3-х т. Т. 2. Стародавній Рим. Підручник. Чернівці: ТОВ «Вид-во «Наші книги», 2008. 848 с.
3. Баран З. А., Качараба С. П., Сіромський Р. Б., Чума Б. П. Історія країн Західної Європи та Північної Америки Нового часу (кінець ХV – початок ХІХ ст.) : навч. посіб. Київ : Знання, 2015. 533 с.
4. Всесвітня історія: навч. посіб. / Б. М. Гончар, В. М. Мордвінцев, А. Г. Слюсаренко, С. П. Стельмах. 2-е видання, 2014. 895 с.
5. Газін, В.П. Новітня історія країн Європи та Америки 1945–2002 роки / В. П. Газін, С. А. Копилов ; За ред. Копилова А. О. Київ : Либідь, 2004. 624 с.
6. Газін В.П. Новітня історія країн Європи та Америки 1918–1945 рр.: Підручник. 2-е вид., доп. і перероб. К. : Слово, 2003. 208 с.
7. Газін В.П. Новітня історія країн Європи та Америки. 1945–2000 рр.: Навч. посіб. Кам'янець-Подільський : Абетка, 2000. 475 с.

8. Головченко В.І., Рубель В.А. Нова історія Азії та Африки. Колоніальний Схід (кінець XIX – друга третина XX ст.): навч. посіб. К. : Либідь, 2010. 520 с.
9. Іваницька, О.П. Новітня історія країн Європи та Америки (1945–2002) : Навчальний посібник. Вінниця : Вид-во Фоліант, 2003. 560 с.
10. Іваницька О.П. Новітня історія країн Європи та Америки 1918–1945 рр.: Навч. посібник. Вінниця : Фоліант, 2004. 464 с.
11. Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / За ред. Леоніда Зашкільняка. Львів, 2001. 660 с.
12. Козицький А.М. Новітня історія Азії та Африки: Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів. Львів : Афіша, 2003. 430 с.
13. Міжнародні відносини та світова політика: Підручник / Кер. авт. кол. В. Ю. Крушинський; за ред. В. А. Манжоли. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2010. 863 с.
14. Нова історія країн Західної Європи й Північної Америки. XVII – 60-ті роки XIX століття : підруч. / За ред. Б. М. Гончара. Київ, 2013. 735 с.
15. Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки (1918–1945 рр.) : посібник / З. А. Баран, Г. М. Кипаренко, С. П. Мовчан, М. М. Швагуляк. Львів : Афіша, 2008. 288 с.
16. Хижняк І. А. Нова історія міжнародних відносин у системному форматі (1648 – 1918): підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. 224 с.
17. Яровий В. І. Історія західних і південних слов'ян у XX ст. Київ: Либідь, 1996. 416 с.

Додаткова література:

1. Встановлення тоталітарних режимів у країнах Центральної та Південно-Східної Європи (1944–1953 рр.) Хрестоматія / Упорядники Постолювський Р.М., Пугач С.П., Страшнюк С.Ю. Харків., 2000. 470 с.
2. Голованов С. О. Історія стародавнього світу : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. істор. спец. Т. 1. Всесвітня історія : в 5 т. Київ, 2016. 472 с.
3. Дейвіс Н. Європа: Історія / пер. з англ. П. Тарашука. Київ : Основи, 2006. 1464 с.
4. Історія сучасного світу: соціально-політична історія XV – XX століть: Навч. посіб. / Ю. А. Горбань, Б. І. Білик, Л. В. Дячук та ін.; За ред. Ю. А. Горбаня. К., 2003. 435 с.
5. Козицький А. Геноцид та політика масового винищення цивільного населення у XX ст. (причини, особливості, наслідки): навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. Львів : Літопис, 2012. 568 с.
6. Коріненко П. С. Новітня історія країн Європи та Америки (1918–1945 рр.). Тернопіль : Астон, 2003. 384 с.
7. Крижанівський О.П. Історія стародавнього Сходу. Київ: Либідь, 2000. 590 с.
8. Кріль М. М. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець XX – початок XXI ст.): Навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 284 с.
9. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945–1970-ті роки) / Гол. ред. Головка С.В. Київ : Вид-во Либідь, 2003. 560 с.
10. Підкова І., Джеджора О. Світова історія XIX–XX століття: Словник. Львів, 2000. 305 с.
11. Світова історія XX–XXI століття. Енциклопедичний словник / за ред. Ігоря Підкови і Романа Шуста. Видання друге, доповнене. Львів: Простір-М, 2019. 1284 с.
12. Сергійчук І.М. Новітня історія Азії та Африки (1918 р. – кінець XX ст.): Посібник для студентів вищих навчальних закладів. Суми: ВТД «Університетська книга», 2002. 288 с.
13. Ставнюк В. Історія Давньої Греції. Чернівці: Місто, 2022. 552 с.
14. Яровий В. Новітня історія Центральноєвропейських та Балканських країн XX століття: Підручник. Київ : Генеза, 2005. 816 с.

Методика навчання історії і суспільствознавчих предметів, педагогіка і психологія

Основна література:

1. Баханов К. Організація особистісно орієнтованого навчання. Порадник молодого вчителя історії. Харків: Вид. група «Основа», 2008. 159 с.
2. Баханов К. О. Навчання історії в школі : інноваційні аспекти. Харків : Основа, 2005. 128 с.

- с.
3. Видра О.Г. Вікова та педагогічна психологія. Київ: Центр навчальної літератури, 2010. 88 с.
 4. Громадянська освіта. К. : Видавнича група «Шкільний світ», 2018.
 5. Довга Т. Імідж сучасного вчителя: навчально-методичний посібник. 2-ге вид.,перероб. І доп. Кіровоград: ПП «Ексклюзив –Систем», 2015. 146 с.
 6. Кацавець Р. С. Психологія розвитку особистості. Навч. посіб. Київ: Алерта, 2024. 152 с.
 7. Курилів В. Методика викладання історії : навч. посіб. Харків ; Торонто : Ранок, 2008. 256 с.
 8. Ладиченко Т. В., Бакка Т. В., Желіба О. В. Суспільствознавство. Методичний посібник для вчителів. Київ: Аконіт, 2005. 160 с.
 9. Мокрогуз О. П. Інноваційні технології на уроках історії. Харків : Вид. група «Основа», 2005. 192 с.
 10. Москалець В. П. Загальна психологія: підручник. Київ : Ліра, 2020. 564 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk/sk814182%20.pdf>
 11. Мороз П. Дослідницька діяльність учнів в процесі навчання історії України: методичний посібник. Київ : Педагогічна думка, 2012. 96 с.
 12. Савчин М. В Василенко Л.П. Вікова психологія: навч. посіб. 3-тє вид, перероб., допов. Київ : Академія. 2017. 360 с.
 13. Пометун О., Фрейман Г. Методика навчання історії в школі. Київ: Генеза, 2006. 328 с.
 14. Пометун О., Гупан Н., Власов В. Компетентісно орієнтована методика навчання історії в основній школі: методичний посібник. Київ : ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 208 с.
 15. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Київ: «Вид-во А.С.К.», 2004. 192 с.
 16. Про затвердження концептуальних засад реформування історичної освіти в системі загальної середньої освіти. Наказ МОН України від 30.07.2024 р. № 1072. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-kontseptualnykh-zasad-reformuvannia-istorychnoi-osvity-v-systemi-zahalnoi-serednoi-osvity>
 17. Програми середньої загальноосвітньої школи. Історія України 5–11 класи. Всесвітня історія. 6–11 класи. Київ, 2024.
 18. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти». Наказ МОН України від 29.08.2024 № 1225. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity>
 19. Старєва А. М. Методика навчання історії: особистісно-орієнтований підхід : навчально-методичний посібник. Частина II. Миколаїв : Гліон, 2007. 332 с.
 20. Яковенко Г. Методика навчання історії: навчально-методичний посібник. Харків: Видавництво ХНАДУ, 2017. 324 с.

Додаткова література:

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: підручник. Київ : ЦНЛ, 2006. 316 с.
2. Галлагер К. Викладання історії в контексті сприймання демократичним цінностям і терпимості: викладання і вивчання історії в школі. Посібник для вчителів. Київ: Генеза, 1998.
3. Загальна психологія. Теоретико-методологічні основи науки: Навч. посіб. / О. В. Ловка, Л. Л. Борисенко, Л. А. Колесніченко, Л. В. Музичко, А. В. Тімакова, Д. Г. Лавриненко / За заг. ред. О. В. Ловкої. К. : КНЕУ, 2019. 396 с.
4. Загальна психологія: навч. посіб. / О.П.Сергеєнкова, О. А. Столярчук, О. П. Коханова, О. В. Пасєка К., Центр учбової літератури, 2012. 296 с.
5. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. Київ : «К.І.С.», 2004. 112 с.
6. Кроуфорд А. Технології розвитку критичного мислення учнів. Київ : Плеяда, 2006. 217 с.
7. Левшин М. Інтегративно-синергетична модель проектування особистісно орієнтованих технологій навчання і виховання. *Вища освіта України*. 2004. № 1. С. 36–40.

8. Освіта впродовж життя: зарубіжний досвід та національна практика: монографія / За заг. ред. Л. Прокопів, В. Стинської / Авторський колектив: Л. Прокопів, В. Стинська, Г. Білавич, Б. Савчук, І. Єгорова, В. Ковальчук, Ю. Москаленко, О. Гевко, С. Довбенко, Л. Бандура, І. Завулічна, М. Олексюк, Т. Паска, С. Юрченко. Івано-Франківськ: НАІР, 2022. 303 с.
9. Особистісно-професійний розвиток вчителя в умовах реалізації Концепції Нової української школи : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (14–16 червня 2018 р., м. Мелітополь, Україна) / Ред.-упоряд. Дубяга С. М., Чорна В. В., Яковенко І. О. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2018. 289 с.
10. Москалець В. П. Психологія особистості: підручник. Вид. 2-ге, перероб., доп. Київ – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2020. 364 с.
11. Туркот Т.І., Коновал О.А. Педагогіка та психологія вищої школи: навч посіб. Вид-во Гельветика, 2020. 466 с.
12. Педагогічна майстерність : підручник / за ред. І. А. Зязюна. Київ : Вища школа, 2004. 375 с.
13. Українська історична дидактика. Київ : Генеза, 2000. 367 с.
14. Хімчук Л.І. Червінська І.Б. Дидактичні аспекти формування «образу-Я» сучасного вчителя та його компетентності з проектування успішного професійного майбутнього. «Перспективи та інновації науки» (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина») № 5(5) 2021. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/780/782>

Викладач

Доцент кафедри історії України і методики викладання історії Королько А. З.